

Da håpet brast

Om barken «Speranza»s dramatiske forlist på Stavernsodden, lørdag 9. desember 1893. 6 mann omkom og 5 ble reddet.

*Tekst og foto: © Yngve Rakke
Pøtten Gård, februar 2022*

På 1870-tallet ble det bygget skip langs hele Sørlandskysten. Barken ble bygget på Staubo Skibsværft på Verven i Tvedestrand. Hun fikk navnet «Speranza», som på italiensk, betyr «håp». Skuta ble bygget i tre med byggenr. 3,237 kommerselester, 474 nrt, 123/29, 2/16, 7 fot. Kjølstrukket i juni 1868 og sjøsatt 20. oktober 1869. Målebrev av 9. november 1869 og nationalitetsbevis av 9. mars 1870. Det ble bygget i alt 13 skuter på dette verftet.

Redere:

John P. Pedersen m.fl. - 1870 - 1887.

Parthavere var John P. Pedersen 1/4, Peder Pedersen 1/8, Nils Nilsen 1/8, Niels A. Salvesen 1/8, Jens J. Salvesen 1/8, Clemet Bjørn Pedersen 1/16, Peter Nielsen 1/16, Jørgen Aug. Pedersen 1/16 og Christen Johnsen 1/16.

Pedersen & Salvesen m.fl. - 1887 - 1891.

Peder Pedersen m.fl. - 1891 - 1893.

Førere:

Niels Nielsen – 1870 – 1874.

C. Nielsen – 1874 – 1877.

Jens Olsen – 1878 – 1882.
H. Gundersen – 1882 – 1887.
A. Pedersen – 1888 – 1893.

Verste storm i manns minne

Avisen Jarlsberg og Laurviks Amtstidende skriver:

En Storm som den, der siden igaar har herjet her, indtræffer heldigvis ikke hver Høst. De Meldinger om Søulykker, som i Løbet i af Dagen er indløbne hid, kom derfor desværre ikke uventet. Vi har indhentet følgende Oplysninger :

Det hollandske Skonnertskeib "Twee Gebroeders" af Werkendam, ført af Kapt. C. Althof, paa Reise fra Sunderland til Delfzyl med Trælast, drev ind til Viksfjord og strandede paa Langøen. Fartøiet er sandsynligvis Vrag. Desværre blev 3 af Mandskabet (Styrmanden, Baadsmanden og en Matros, alle Hollændere) skyllet overbord af en Braadsø før Strandingen. De bjergede af Mandskabet, Kapteinen og 6 Mand, er foreløbig indkvarteret paa Ødegaarden ved Viksfjord.

Paa Fredriksværns ellers saa beskyttede Havn drev idag iland en Jagt, lastet med Tømmer til Agnes Tændstikfabrik, og Skonnertskeib "Cort Adelar" som laa i Vinteroplag, drev for Ankerne og led endel mindre Skade. Redningskøiten No. 1, som om nogle Dage skal afgaa til Nordland, har idag undersøgt Farvandet udenfor og fundet Vraggoods flydende overalt."

Bark "Speranza" strandede inat Kl. 2 lidt østenfor Staværns Fyr. Skibet var paa Reise fra Hjemstedet Tvedestrand til Swansea med Trælast. Det er totalt Vrag. Kapteinen, Styrmanden, Tømmermanden og 2 Mand reddedes, medens de øvrige 6 omkom.

Bark "Sirius" af Drammen, Kapt. J. C. Raade, fra Sundsval til Leithsfjord, strandede inat noget østenfor Naverfjorden. Mandskabet reddedes. Skibet skal efter sigende være uassureret og er totalt Vrag.

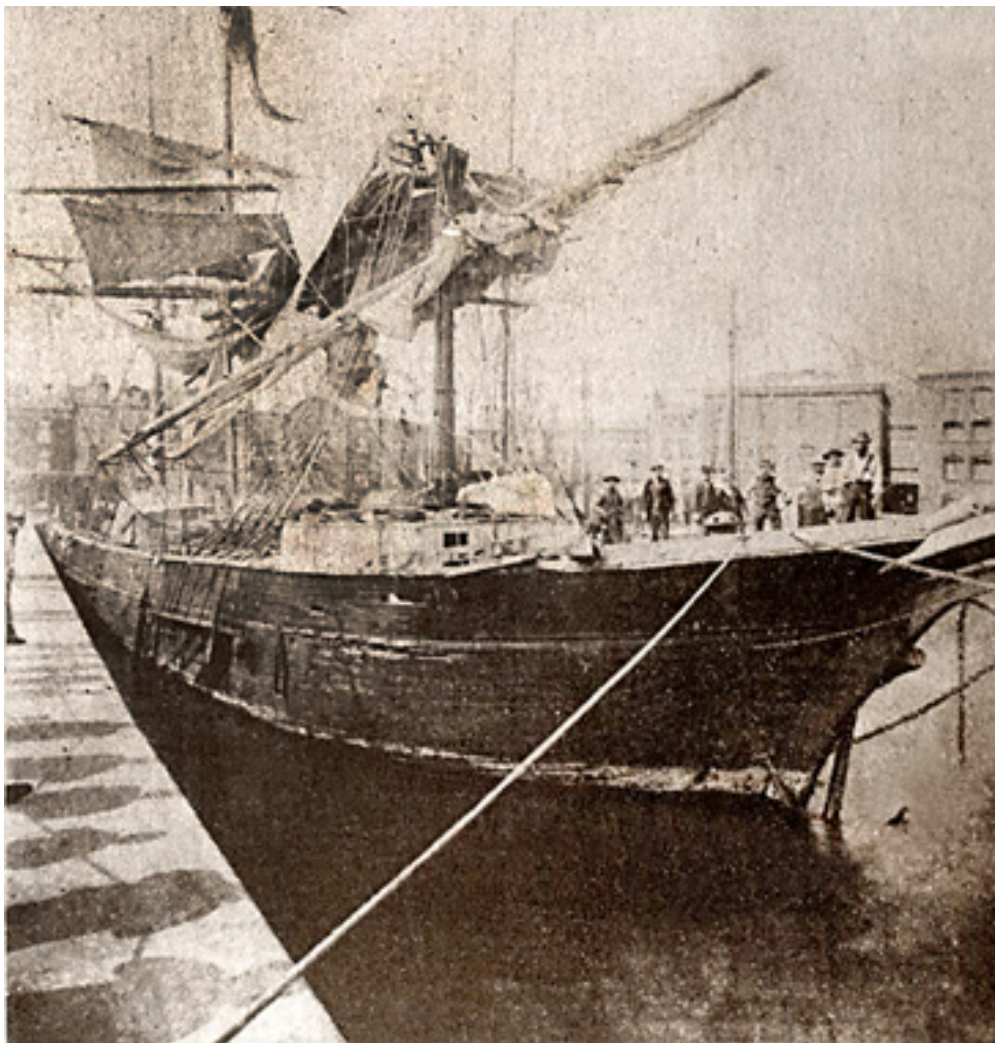

Kollisjon i Kanalen

I 1889 var «Speranza» nærmere 20 år gammel. Den var på det tidspunktet eid av Pedersen og Salvesen med flere. Fører var A. Pedersen. Seilmaker Henrik Andreas Nielsen fra Kittelsbukta var ombord på «Speranza». Han fortalte at sommeren 1889 var skuta på vei fra USA til Hamburg med en last harpiks. I slutten av juni kom de inn i den engelske kanalen der de ble møtt av tykk tåke. Tåkeluren ble brukt og alle forholdsregler ble tatt.

Plutselig hørtes tåkeluren fra et annet skip. Umiddelbart etter tørnet et jernskip mot «Speranzas» baug, med den følge at en hel del av riggen gikk over bord.

Noe tidligere, da «Speranza» nærmet seg kanalen, hadde de lagt skipets ankere ut over svineryggen, slik at de var klare til å ankre om nødvendig. Da det engelske skipet «Cape Brase» tørnet imot «Speranzas» baug, hang det ene ankeret seg fast i riggen på «Cape Brase». Så stor var kraften av sammenstøtet at ankerkjettingen på «Speranza» anker brakk. Det ble liggende rett utenfor kabyssdøren på dekket av «Cape Brase». Ingen av mannskapet kom til skade. Så bra skulle det dessverre ikke gå noen år senere...

Bark «Speranza» i engelsk havn med skader fra kollisjon.

Forliset på Stavernsodden

Skipperen på «Speranza», som overlevde forliset, fortæller selv hva som hendte:

«Herved skal jeg berette om bark «Speranza»s forlis Nat til 9. Decbr.»:

Speranza» afgik fra Tvedestrand 5. Decbr. med en Ladning Trælast, bestemt for Swansea. Vinden var NO.lig med løi Bris. Kommen ca. 6 Kv.ml ud fra Land kom Vinden SSV-lig. Fartøiet ble da lagt fra Land. Ud paa Aftenen drog Vinden sig SV, og tiltog om Natten til Storm med Regn og Tykke. Allerede den 6. besluttes det at søge Havn om muligt. Fik Land isigte Kl. 12 Middag, søgte efter Lods, men fandt ingen, uagtet vi var klods under Land.

Fredag Eftm. Den 8. tiltog Vinden til orkanagtig Storm med haarde Byger, Regn og Tykke. Kl. omtr. halv 3 om Natten fik se to Fyre i Regntykken i Læ, der viste sig at være Svenør og Staværnoddens Fyre. Da vi saaledes befandt os klods under Rakkebaerne, var det umulig at klare Land fra sig nogen Vei i en saadan Storm og dertil Paalandsstrøm. Vi besluttede da i afholdt Skibsraad at bære paa for Larviksfjorden, for om muligt at frelse Liv og Eiendom.

Natten var meget mørk og regntyk, saa intet Land Kunde sees nogensteds. Vi tændte Blus flere Gange, men uden Nytte. Intet blev synlig der kunde lede os ind Laurviksfjorden, saa vi af den Grund kom for langt Vest i Farvandet. Omkring 1 Minut før vi stødte, saaes Land forud, og blev Roret øieblikkelig lagt haardt B.B., men forsent. Fartøiet tog Grunden og hug saa voldsomt, at det var umuligt for os at kunne foretage noget til vor Redning, da Sjøen stadig brød over Skibet og hvert Øieblik truede os med Undergang. Fartøiet laa halv kantret udover med Bredsidan til Veiret. Storriggeren gik først over bord og snart efter Forriggeren, uden at en eneste af os kom tilskade.

Vi holdt os fast til Vraget, haabende, at det skulde holde sammen, til Dagen brød frem. Vi stod der alle gjennemvaade, stadig overspylede af Sjøen, og for en del afklædte for at være færdige til at kaste os i Sjøen, i Sandhed en Stilling, der ikke saa let lader sig beskrive. Vort Haab om, at Vraget skulde holde sammen til Dagen kom, slog Feil, thi en vældig Braadsjø splittede det i flere Dele. Vi styrtede os da alle i Sjøen, for om mulig at svømme iland blant Ladningen og Vragstumper, der flød om os. Vi blev strax spredte fra hverandre, - og jeg antager det kunde være 6 'a 7 Minuter før vi naaede Land, hvilket kun lykkedes for 5 af os.

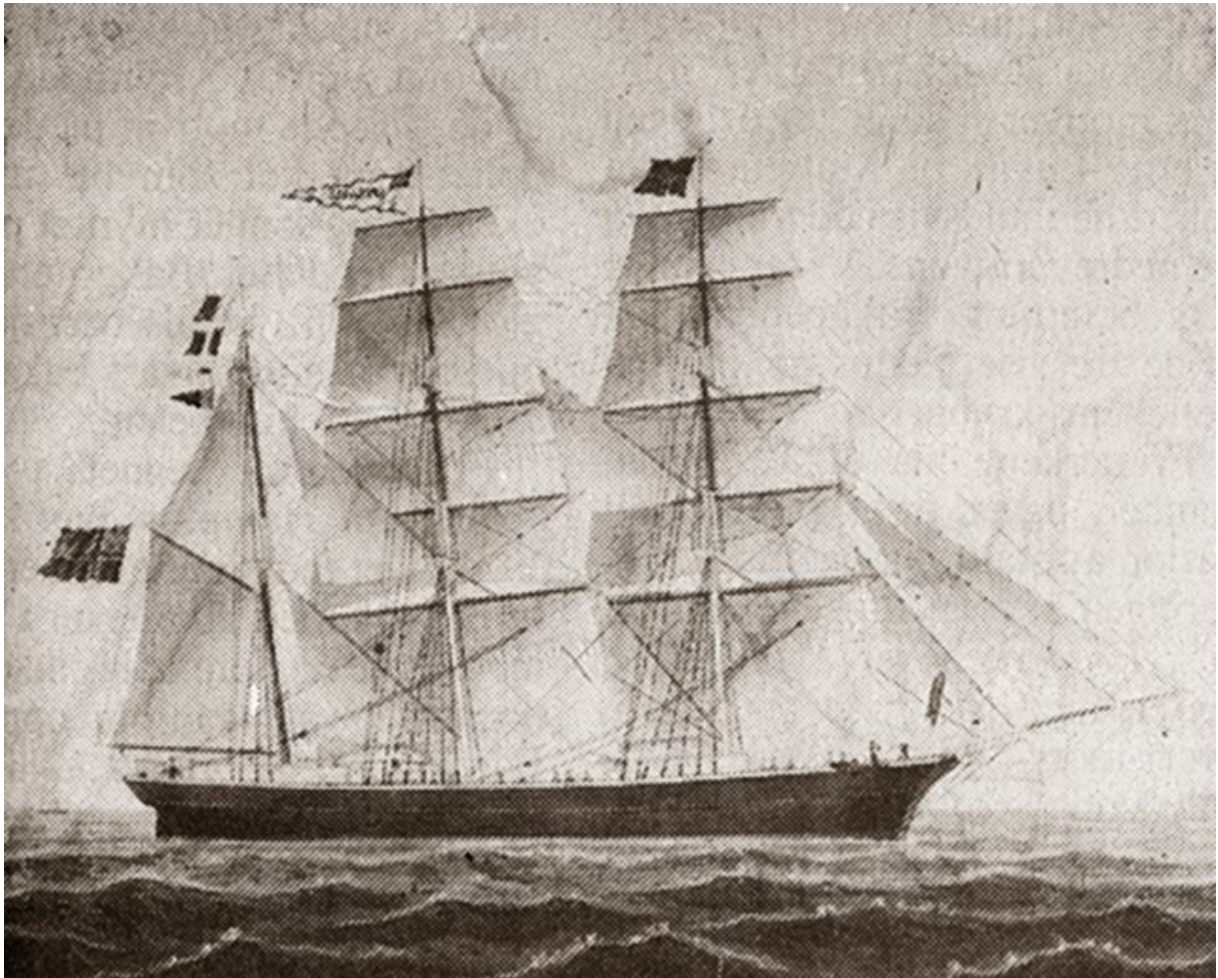
De øvrige 6 fandt sin død i Bølgerne hin mørke, redselsfulde Decembemat. Vi 5, som naaede Land. Blev gaaende paa Stranden i ca. 3 Timer, uden Sko og med iturevne Klæder. Imellem 6 og 7 om Morgenen begav vi os ivei til Fyret, hvilket vi af og til skimtede. Vi naaede Fyrhuset Kl. 7 om Morgenen i en forkommen Tilstand, men blev her modtagne, som om det skulde være vort Hjem, og vi fik baade Mad og tørre Klæder. Takket være Fyrvogteren og hans Familie for den Venlighed, som blev os vist.

Da vi havde faaet byttet Klæder, gik to af os ned til Strandingsstedet for at søge efter de savnede, men disse var intetsteds at opdage. Senere er 4 af de afdøde gjenfundne.

Tre er begravne paa Fredriksværns Kirkegaard. Paa Begravelsesdagen var der fremmødt en talrig Folkemasse for at ledsage de Afdøde til sit sidste Hvilested. Hr. Pastor Fyhn talte ved Graven, og hans Tale var for en stor Del rettet til os 5 gjenlevende af Fartøiets Besætning. Jeg griber Anledningen til at takke Fredriksværns Indbyggere for den store Deltagelse, der blev vist.

Denne Beretning fremkommer lidt sent, men at forskjellige Grunde har jeg ei kunnet sende det før, uagtet det havde været min Hensigt. Der kunde være endnu mere at skrive om dette sørgelige forlis og om vor forunderlige Redning. Enhver, som har seet dette Sted, ved, hvor udsat det er, og hvorledes Sjøen staar paa der, saa at det maa ansees for et Guds Under, at vi 5 uden at komme tilskade naaede Land midt iblant Ladningen og Rester af Vraget.

Staubo, 16. Janr. 1894.
A. Pedersen,
Forhen Fører af Bark «Speranza».

Maleri av barken «Speranza» for fulle seil

Et skuespill blir til

Denne natten er Vilhelm Krag i Stavern og det er de dramatiske hendelsene denne natten som gir han inspirasjon til å skrive enakteren "De gamles julaften".

Han kalte Stavern "Digterbyen" og sa:

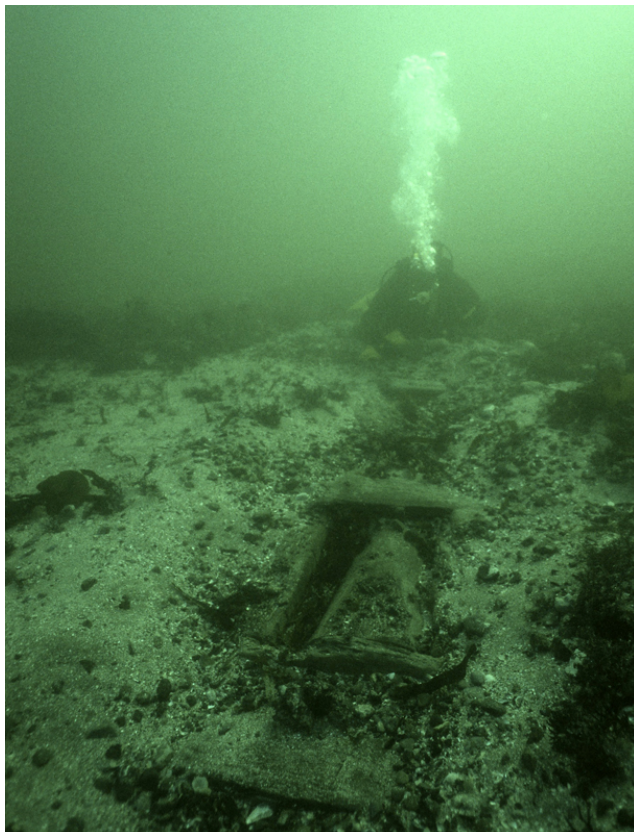
"Naar Christiania gik os imod, og det undlod den sjelden at gjøre, da var Fredriksværn vor Frelse".

Den voldsomme stormnatten, med flere forlis, har ikke Krag blund på øyet. Når stormen stilner av om morgenen går Krag opp på sitt værelse:

"Da var det, som der pludselig sank over mig en salig ørske; jeg greb pen, blæk og papir og satte mig til at skrive, og jeg anede ikke selv, hvad jeg skrev. Jeg husker svakt at lampen brændte ud; da jeg rullede gardinene op, var der fuld dag udenfor; et sekund overvældedes jeg af en vild glæde. Det var denne følelsen, som ikke kan sammenlignes med noget andet; følelsen af at i denne stund er der noget som fuldkommes i ens sind."
Samme morgen sender han manuskriptet til Christiania Theater, hvor det prompte blir antatt til oppførelse.

Vraket

På 18 meters dyp, i bukta sydøst for Stavernsodden fyr, ligger vrakrestene av barken «Speranza». Det er ikke lenger mye som minner om den stolte Tvedestrandskuta, med navnet, som på italiensk, betyr «håp».

Restene av roret til «Speranza» ligger nå i Sjøhistorisk Magasin på Fredriksvern Verft i Stavern.

En «Jomfru» fra riggen på «Speranza».

Kilder:

Diverse aviser og Statsarkivet på Kongsberg